

DOI 10.36074/logos-23.06.2023.84

УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕМОЖЦІ «ЄВРОБАЧЕННЯ»: СЦЕНІЧНО-ВИКОНАВСЬКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

ORCID ID: 0000-0001-9823-3897

Кириленко Яна Олексіївна
кандидат мистецтвознавства, доцент
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
Факультету музичного мистецтва і хореографії
Київський університет імені Бориса Грінченка

УКРАЇНА

Євроінтеграція сучасної вокально-естрадної української культури стала актуальною та змістовною темою сучасності в національно-культурному просторі. Визначальним фактором політики України є просування (від англ. *promotion*) українського мистецтва за межами країни, демонстрація найвищого сценічно-виконавського рівня українських артистів в європейському просторі.

Пісенний конкурс «Євробачення» згуртував професійних музикантів усієї Європи, дав можливість ї українським виконавцям презентувати свою творчість масовій аудиторії.

Одержали перемогу «Євробачення» від України у 2004 році Руслана (Р. Лижичко) з вокально-танцювальним шоу «Wild Dances» («Дикі танці»), музика Р. Лижичко, слова О. Ксенофонтова; у 2016 році Джамала (С. А. Джамаладінова) з історично-сюжетною піснею «1944», музика С. Джамаладінової, слова С. Джамаладінової, А. Антоняна; у 2022 році гурт Kalush Orchestra зі стилізованою фольклорною композицією «Стефанія», музика І. Діденчука, слова І. Клименка, О. Псюка.

Опрацюємо критерії сценічно-виконавської репрезентації композицій українських переможців «Євробачення»: 1) індивідуальна стилістика виконавця (гурту); 2) сценографія; 3) особливості вокалу; 4) костюми; 5) презентація шоу.

Видовищне шоу Руслани було фантастично яскравим, захоплюючим із першої ноти та першого руху. У стилістиці композиції, що поєднала в собі павер-поп (від англ. *power pop*) і фольк, відчувається дика танцювально-дискотечна енергетика та вокально-гуцульський драйв; виконавська харизма, що наповнена магією Карпатських гір і містикою; винятковий вокальний і образний виконавський стиль, що базуються на динамічному ритмо-біті й звучанні трембіт.

Сценічно-танцювальний образ Руслани-амазонки доповнювався ексклюзивним тембром голосу, автентичними вигукуваннями та яскравим темпераментом [4].

Етнічно-стилізоване костюмоване шоу із залученням балету, рок-гурту, барабанщиків стало одним із найвизначніших за багато років існування пісенного конкурсу. У хореографічній постановці та костюмах вокально-танцювального шоу відображено елементи давніх тисячолітніх культур, що розвивалися на території України. Національний колорит шкіряних костюмів виконавців, зроблений хенд-мейд (від англ. *hand made*), декорувався аплікаціями, стрічками, різноманітними аксесуарами (каміння, намиста, металеві браслети, кольє, пов'язки тощо).

Пісня закликала до бою, сміливості, впевненості, непокірності та свободи виявлення.

Історична сюжетність композиції Джамали «1944» (депортація кримських татар) дуже відрізняється від виступу Руслани. Хоча простежується і спільність у творах, а саме звернення до національного фольклору – українського у Руслани та кримськотатарського у Джамали (пісні виконувались двома мовами) [2].

У колі захоплень Джамали багатоманітні вокально-інструментальні контрастні стилі. «Її творчість, репрезентована нетрадиційним використанням полістилістики та політембровості, зумовлена значним впливом культурних та музичних традицій різних країн світу. Виконавський стиль співачки можна застосувати як новий напрям розвитку сучасного українського естрадно-вокального мистецтва» [1].

Інтермедіальні зв'язки в її творчості підкреслюються у: 1) поєднанні класичного, джазового, естрадного та народного виконавських стилів, манер, вокальних технік; 2) міжмистецькому діалозі; 3) мультикультуралізмі.

Успіх Джамали на «Євробаченні» пророкувало феноменальне та різнобарвне тембральне звучання голосу, безмежні вокально-технічні можливості, неймовірний діапазон, акторська майстерність і харизма, створений імідж, історичний зміст композиції, імпровізаційність у кримськотатарських мотивах, лаконічність образу.

Сценічна складова виступу акцентувалася на голосі Джамали і звучанні дудука, кольоровій синьо-червоній гаммі, на застосуванні символів: лазерний тунель – образ порталу між минулим і сьогоденням; дерево – нове життя; графічні візерунки – історія народу; образ співачки – душа людей.

18 років розділяють переможця «Євробачення 2022» Kalush Orchestra від виступу Руслани. За ці роки відбулися: 1) жанрові та стильові взаємопроникнення в комунікації між музичними культурами; 2) зміни у фактурній лінії на основі способу виконання; 3) модифікації музичної мови, яка стала інтонаційно цілісною і більш простою; 4) видозміни в образній експресії вокального звучання, що тяжіє до колективного масового типу музикування; 5) культивування української мови.

Гурту Kalush Orchestra на «Євробаченні» вдалося передати своїм виступом весь біль українського народу. А історичні події лютого 2022 року (військова агресія росії проти України) вплинули на культурну і політичну презентацію країни на різних світових медіа-майданчиках, завдяки чому злетіла популярність українського, зокрема естрадного мистецтва.

Виступ гурту Kalush Orchestra (О. Псюк, Килиммен (ді-джей), Т. Музичук, Д. Дивний, В. Дужик, І. Діденчук) [3] вразив глядацьку аудиторію патріотизмом, щирістю, відвертістю, ліричністю та поетичністю. Етнічні мотиви композиції переплелися із сучасним хіп-хопом, інтонації українського народу з вуличним репом, проста мелодична поспівка злилася воєдино з голосом і сопілкою.

Сценографія пісенного номеру в реальному часі створила атмосферний саунд із відеорядом жовто-помаранчевого сонця, українського орнаменту, заплаканих очей матері та натруджених рук. Хореографічна постановка включала енергетичні рухи, елементи хіп-хопу, брейк данс. Стилістичний образ виконавців гурту поєднав музикантів у сучасних костюмах (фішкою стала рожева панама соліста-репера) й українських гуцульських хлопців у кептарі, сердаку, тайстрі, оригінальних українських вишиванках, хустках тощо.

Ключовим образом композиції став образ «Матері-Батьківщини», а надзадачею шоу-постановки – материнська любов, яка дарує життя, благословляє, підтримує, рятує.

Отже, узагальнюючи роботу, можна акцентувати на тому, що всі українські переможці Євробачення у сценічно-виконавських репрезентаціях композицій представили: 1) національно-фольклорну музичну мову з сучасною жанровою полістилістикою; 2) партитуру, що містила народні музичні інструменти (вірменський дудук, карпатська сопілка, трембіта, ударна група); 3) виразну індивідуально-авторську манеру виконання; 4) блискуче шоу-видовище; 5) сучасні мистецькі технології; 5) взірць українського естрадного мистецтва.

Список використаних джерел:

- [1] Бойко А. М. (2016) Джамала як представник співочої культури сучасної України. *Культура України. Серія «Мистецтвознавство»* (53).107-116.
- [2] Дружинець М. І. (2019) Пісенний конкурс Євробачення та вокальні телевізійні талант-шоу як фактор європеїзації та євроінтеграції української культури. *Мистецтвознавчі записки*. (35). 280–287.
- [3] Комлев М. (2022) Навіщо Kalush зробив Kalush Orchestra? Відповідає Олег Псюк. *Слух: Медіа про музику, та все, що навколо неї*. Вилучено з <https://slukh.media/texts/kalush-orchestra/> 18.06.2023.
- [4] Фурдичко А. (2017) Український поп-фольк початку XXI століття. *Sciences of Europe*. (16). 3–6.